INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

| | |
|---|---|
| **Název školy** | **Gymnázium, Šternberk, Horní nám. 5** |
| **Číslo projektu** | CZ.1.07/1.5.00/34.0218**CZ.** |
| **Šablona** | **I/2 Inovace a zkvalitnění výuky směřující k rozvoji čtenářské gramotnosti** |
| **Označení materiálu** | VY_12_INOVACE_Pap7 |
| **Vypracoval(a), Dne** | Mgr.Petr Papica,20.9. 2013 |
| **Ověřeno (datum)** | 11.10.2013 |
| **Předmět** | Český jazyk |
| **Třída** | 3.A |
| **Téma hodiny** | G.Grass |
| **Druh materiálu** | Pracovní list |
| **Anotace** | Čtení ze současné německé prózy s odkazem s otázkami k pochopení textu. |

evropský sociální fond v ČR
EVROPSKÁ UNIE
MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY
OP Vzdělávání pro konkurenceschopnost
INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

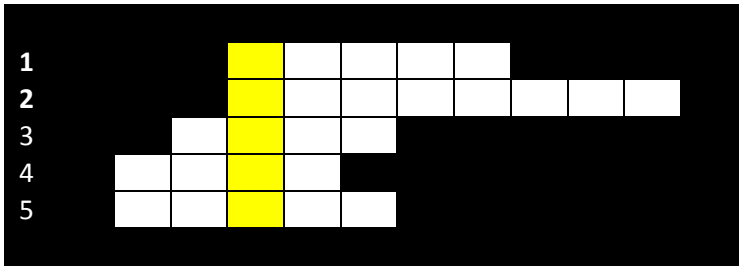


1. Příjmení německých bratrů, kteří sbírali pohádky.
2. Příjmení německého prozaika, autora nejznámější prózy o první světové válce.
3. Příjmení německého prozaika první poloviny dvacátého století, který pocházel ze slavné spisovatelské rodiny.
4. Nejznámější Goetheho divadelní hra.
5. Příjmení německého držitele Nobelovy ceny za literaturu z první poloviny dvacátého století.

**<u>Otázky k ukázkám číslo 1 a 2</u>**

1. V tajence je příjmení nejznámějšího německého autora druhé poloviny 20.století a autora prvního úryvku.
2. Popiš, jaká jsou specifika vypravěče z ukázek 1 a 2.
3. Popiš, jaká je skladba větných celků ukázek 1 a 2.
4. Popiš, jaká je slovní zásoba těchto ukázek.
5. Napiš, jaký byl podle tebe důvod toho, že Oscar přestal růst.
6. Napiš, jakou roli v ukázkách hraje buben a bubnování.
7. Vyhledej informace o autorovi, jaká dostal ocenění. A jaké měl naopak problémy.
8. Prohlédni si ukázku filmové verze knihy a porovnej ji s knihou.

**<u>Ukázka číslo 1</u>**

Slunný zářijový den, mé třetí narozeniny. Jemné podletní chvění skla, i smích Grétky Schefflerové zní tlumeně. Mamka u klavíru intonuje z Cikánského barona, Jan za ní a za stoličkou, dotýkaje se jejích ramen, jako by chtěl studovat noty. Matzerath v kuchyni chystaje už večeři. Babička Anna s Hedvikou Bronskou a Alexandrem Schefflerem obráceni k zelináři Greffovi, protože Greff vždycky zná nějaké historky, skautské historky, v jejichž průběhu se vždy osvědčuje věrnost a odvaha, k tomu stojací hodiny, jež nevynechají ani jednou čtvrthodinku toho jemně spředeného zářijového odpoledne, a protože všichni byli zaměstnáni stejně jako ty hodiny a protože od uherské země Cikánského barona přes Greffovy skauty putující Vogézami vedla jedna linie podle Matzerathovy kuchyně, kde na pánvi prskaly kašubské lišky spolu s míchanými vejci a špekem, dál chodbou směrem ke krámu, uposlechl jsem, tiše poklepávaje na bubínek, tu výzvu k úniku, již jsem stál v krámě za pultem: daleko byl klavír, lišky i Vogézy a já zpozoroval, že padací dveře do sklepa jsou otevřené,

Matzerath, který byl dole pro konzervu s míchaným ovocem na dezert, zapomněl je patrně za sebou zavřít.

Přece jen však trvalo několik minut, než jsem pochopil, co ty padací dveře do našeho sklepního skladu po mně žádají. Probůh, jistě ne sebevraždu! To by opravdu bylo příliš lehké. Zatímco to druhé bylo těžké, bolestné, žádalo oběť a již tenkrát jako vždy, když se na mně žádala nějaká oběť, mi vehnalo krůpěje potu na čelo.

Především můj bubínek nesměl utrpět sebemenší újmu, bylo nezbytno snést jej těch šestnáct sešlapaných schodů dolů a uložit jej mezi moučné pytle, aby tak byla vysvětlena jeho neporušenost. Potom zase nahoru až na osmý schod, ne, o jeden níž, ostatně byl by na to stačil i pátý. Avšak jistota a věrohodná újma se odtud nedaly zaručit. Znovu nahoru, příliš vysoko na desátý schod, až konečně z devátého schodu jsem se vrhl dolů strhávaje s sebou regál plný lahví malinového sirupu, rovnou po hlavě na cementovou podlahu našeho sklepního skladiště.

Ještě než se před mým vědomím stáhla záclona, pojistil jsem si úspěch svého experimentu: úmyslně strhnuté láhve malinové šťávy způsobily dostatečný rámus, aby přilákal Matzeratha z kuchyně, mamku od klavíru, zbytek narozeninové společnosti z Vogéz do krámu k otevřeným padacím dveřím a schodům.

Než přišli, poddal jsem se ještě vůni rozteklého malinového sirupu, rovněž jsem zaznamenal, že krvácím na hlavě, a ještě jsem rozvažoval, to už byli na schodech, zda je to spíš Oskarova krev anebo maliny, co voní tak sladce a uspávavě, přitom jsem však byl blažený, že všecko klaplo a že bubínek dík mé obezřelosti neutrpěl škody.

Myslím, že to byl Greff, kdo mě vynesl nahoru. Teprve v obývacím pokoji se Oskar vynořil z onoho mraku, který nejspíše z poloviny pozůstával z malinového sirupu a druhou polovinou z jeho mladé krve. Lékař zde ještě nebyl, mamka křičela a tloukla Matzeratha, který se ji pokoušel uklidnit, bez ustání a nejen dlaní, též hřbetem ruky do obličeje, nazývajíc ho vrahem.

A tak se mi tedy podařilo, lékaři to stále znovu potvrzovali, že jediný, ne sice nevinný, ale přece jen dobře odměřený pád poskytl dospělým tak důležitý důvod nepokračujícího růstu a navíc jako vlastně nechtěný přídavek jsem z nevinného dobráka Matzeratha učinil provinilého Matzeratha. On nechal padací dvířka otevřená, na něho uvalila mamka všecku vinu a on měl příležitost léta vláčet tuto vinu, již mu mamka ne sice často, zato ale neúprosně předhazovala.

Mně vynesl ten pád čtyři neděle pobytu v nemocnici a poté, až na pozdější středeční návštěvy u doktora Hollatze, více méně pokoj od doktorů, již u příležitosti mého prvního bubenického dne se mi podařilo dát světu znamení, můj případ byl vyjasněn ještě dříve, než ho dospělí pochopili v plném, mnou určeném rozsahu. Od té doby vypadala jeho verze takto: O svých třetích narozeninách zřítil se náš malý Oskar ze schodů do sklepa, byl sice celý, jenom růst se mu už dál nechtělo.

A já začal bubnovat. Náš činžák měl čtyři patra. Z přízemí jsem se vždycky probubnoval až nahoru k půdě a zase po schodech dolů. Z Labesovy uličky na náměstí Maxe Halbeho, odtud do Nového Skotska, do uličky Antona Millera, Mariánské ulice, Kleinhammerského parku, k akciovému pivovaru, akciovému rybníku na Fróblovu louku, k Pestalozziho škole, Novému trhu a zase zpátky do Labesovy uličky. Můj bubínek to snášel, dospělí už méně, chtěli mému bubínku skákat do řeči, mému plechu se chtěli stavět do cesty, mým paličkám chtěli nastavit nohu, avšak příroda o mne pečovala.

Schopnost vybubnovat si na bubínku potřebnou distanci mezi sebou a dospělými vyjevila se krátce po pádu do sklepa takřka v téže chvíli, kdy se rozezněl hlas, který dokázal v tak vysoké poloze s výdrží a chvěním zpívat, křičet či křiklavě zpívat, že se nikdo neodvážil odebrat mi můj bubínek, při jehož zvuku uši uvadaly, neboť kdykoli mi brali bubínek, rozkřičel jsem se, a když jsem křičel, pukaly drahocenné věci: byl jsem v stavu k puknutí rozezpívat sklo, můj křik zabíjel květinové vázy, okenní

tabulky srážel můj zpěv na kolena a dával vládu průvanu, můj hlas jako cudný, a tedy neúprosný diamant rozřezával vitríny a uvnitř vitrín, nepozbývaje přitom své nevinnosti, prohřešoval se na harmonických, ušlechtile rostlých, milou rukou věnovaných, lehce zaprášených likérových sklenkách.

Netrvalo dlouho a mé schopnosti vešly ve známost v naší ulici, od Brzezenské uličky až po sídliště u letiště tedy vlastně po celé čtvrti. Jakmile mě uviděly děti ze sousedství, jejichž her jako „Kyselej herynk raz dva tři“ nebo „Je tu Černá Kuchta“ či „Cukr, káva, čaj“ jsem se neúčastnil, hned se rozeřval celý nevymáchaný sbor: Sklo, sklo, sklíčko, bába okno otvírá, bába břinká do piána, dědek sedí u piva. Jistě, hloupé a nic neříkající dětské veršíky. Mně ta písnička ani moc nevadila, pěkně jsem si s bubínkem dupal skrz sklíčka a bábu, převzal jsem ten prostinký rytmus, který nebyl bez půvabu, a bubnuje Sklo, sklo, sklíčko táhl jsem za sebou ty děti, aniž bych byl nějaký krysař. I dnes ještě, třeba když Bruno cídí okna v mém pokoji, najdu na svém bubínku místo pro veršíky a ten rytmus.

Nepříjemnější než posměšná písnička sousedovic dětí a mrzutější, zvláště pro mé rodiče, byla ta nákladná skutečnost, že každá okenní tabulka, kterou v naší čtvrti vytloukli rozpustilí, nevychovaní rošťáčci, byla přičítána k tíži mně či spíše mému hlasu. Zpočátku mamka spořádaně a ochotně platila každé z těch vesměs prakem roztříštěných kuchyňských oken, potom konečně i ona pochopila můj hlasový fenomén a při vymáhaném odškodnění s věcným, chladně šedým pohledem svých očí požadovala důkazy. Lidé ze sousedství mi skutečně křivdili. Nic nebylo v té době pochybnější než domnívat se, že jsem posedlý dětinskou ničivostí, že mě při pohledu na sklo a skleněné výrobky zachvacuje nevysvětlitelná nenávist podobně, jako když někdy děti zuřivým amokem demonstrují své temné a neuvědomělé averze. Jen kdo si hraje, dovede svévolně ničit. Já jsem si nikdy nehrál, pracoval jsem na svém bubínku, a pokud jde o můj hlas, ten zpočátku jen poslouchal příkazů sebeobrany.

**<u>Ukázka číslo 2</u>**

Slečna Spollenhauerová měla na sobě hranatě střižený kostým, který jí dodával suše mužského vzhledu. Tento dojem posiloval ještě tuhý, na ohryzku se uzavírající a jak se mi zdálo omyvatelný límec košile, který vytvářel na krku viditelné vrásky. Sotva vkročila v nízkých turistických střevících do třídy, ihned si chtěla získat oblibu a otázala se: „Nuže milé dítky, jestlipak byste uměly zazpívat nějakou písničku?“

Jako odpověď se ozval řev, který si však ona vyložila jako přitakání, neboť nasadila nepřirozeně vysoko píseň o jaru „Měsíc máj k nám zavítal“, ačkoli jsme byli v půli dubna. Ledva vyhlásila příchod máje, rozpoutalo se pravé peklo. Aniž vyčkala znamení k nástupu, aniž znala jaksepatří slova, bez sebemenšího smyslu pro prostinký rytmus té písničky spustila ta banda za mnou jeden přes druhého jekot, až omítka na zdech pukala.

Přes její žlutavou kůži, bubikopf a mužskou kravatu vykukující zpod límce bylo mi v tu chvíli Spollenhauerky líto. Odtrhl jsem se od mraků, které podle všeho měly dnes prázdno, vzchopil jsem se, jediným pohybem jsem vytrhl zpod šlí paličky a nahlas a důrazně jsem se jal bubnovat takt oné písně. Jenže ta banda za mnou pro to neměla ani smysl, ani uši. Jenom slečna Spollenhauerová na mne povzbudivě kývla, usmála se na hejno matek přilepené u zdi, zejména na mamku mrkla, což já jsem pochopil jako znamení k dalšímu klidnému, pak stále složitějšímu bubnování, v němž se uplatnily veškeré mé efekty. Banda za mnou dávno už se přestala překřikovat. Již jsem si představoval, že můj buben přejímá vyučování, učí, z mých spolužáků dělá mé žáky, když tu si Spollenhauerka stoupla před mou lavici a usmívajíc se nijak nešikovně, spíš v sebezapomnění,

zadívala se pozorně na mé ruce a paličky, ba pokusila se dokonce vyťukávat, spolu se mnou můj takt, na chviličku vypadala jako nikoli nesympatické starší děvče, které zapomenulo na své učitelské povolání a uniká své existenční karikatuře, stává se lidským, to jest dětským, zvědavým, mnohovrstevnatým, amorálním.

Když se však slečně Spollenhauerové nedařilo okamžitě a správně vyťukávat takt mého bubnu, opět upadla do své staré přímočaře hloupé, navíc ještě špatně placené role, sebrala svou energii, kterou učitelky čas od času musejí sebrat, a řekla: „Ty jsi jistě malý Oskar. O tobě jsme už hodně slyšeli. Jak pěkně dovedeš bubnovat. Není-liž pravda, děti? Náš Oskar je dobrý bubeník?“

Děti se rozeřvaly, matky se těsněji semkly k sobě, Spollenhauerová byla zase sama sebou. „Teď však,“ promluvila svým vysokým hlasem, „uložíme bubínek tuhle do skříně, je už jistě unavený a chce se mu spát. Po vyučování jej zase dostaneš zpátky.“

Zatímco ještě odvíjela tuhle svatouškovskou řeč, ukázala mi své krátce ostříhané učitelské nehty, chystala se desateronásobně ostříhané ruce vztáhnout na můj bubínek, který vůbec nebyl unavený, ani se mu nechtělo spát. Zprvu jsem jen pevně držel, pažemi oblečenými do pulovru jsem objal červenobíle žíhaný kotouč, zahleděl jsem se na ni, když mi neustále nastavovala jen prastarou šablonu učitelky obecné školy, pronikl jsem pohledem do jejího nitra, nalezl jsem tam vypravěčské látky na tři nemravné kapitoly, ale jelikož šlo o můj bubínek, odtrhl jsem se od vnitřního života slečny Spollenhauerové a proniknuv pohledem až kamsi mezi její lopatky, zaznamenal jsem na dobře zachovalé kůži ochlupenou jaterní skvrnu zvící zlatky.

Ať už proto, že se cítila prohlédnuta, anebo kvůli mému hlasu, který jí varovně, aniž způsobil škodu, poklepal na pravé sklo brýlí: vzdala se pouhého násilí, jímž jí už křídově zbělely klouby, nesnesla ani to škrabání na brýlích, nahnalo jí husí kůži, mrazivě pustila můj bubínek, řekla: „Ty jsi ale zlý Oskar,“ vyčítavě se podívala po mé mamce, která nevěděla kam s očima, ponechala mi můj probudilý buben, udělala čelem vzad, odpochodovala na nízkých podpatcích k svému stolku, vyhrabala z aktovky jiné brýle, patrně na čtení, rozhodným pohybem sundala z nosu ty, na něž zaškrabal můj hlas, tak jako se nehty škrábe na okno, tvářila se, jako bych byl ty brýle znesvětil, s odtaženým malíčkem si nasadila na nos druhý pár, napřímila se, až to zapraštělo, znovu sáhla do aktovky a oznámila: „Přečtu vám nyní rozvrh hodin.“ Vylovila z vepřovice kupu lístků, jeden si schovala pro sebe, zbytek rozdala matkám, tedy i mé mamce, a konečně prozradila neklidným prvňáčkům, co onen rozvrh hodin nabízí: „Pondělí: náboženství, psaní, zpěv, počty, hry. Úterý: počty, krasopis, zpěv, přírodopis. Středa: počty, psaní, kreslení, kreslení. Čtvrtek: vlastivěda, počty, psaní, náboženství. Pátek: počty, psaní, hry, krasopis.“Sobota: počty, zpěv, hry, hry.“

Toto tedy zvěstovala slečna Spollenhauerová jako nezvratný osud, propůjčila tomuto výplodu učitelské konference svůj přísný, žádným písmenkem neopovrhující hlas, načež ve vzpomínce na své seminární časy nasadila pokrokovou vlídnost a v návalu výchovného veselí zaplesala: „A teď si to, milá dítka, všichni společně zopakujeme. Tak prosím pondělí?“ Horda zařvala pondělí.

Na to ona: „Náboženství?“ Pokřtění pohani zařvali slůvko náboženství. Já si šetřil hlas, zato jsem ty náboženské slabiky vybubnoval.

Za mnou to křičelo na učitelčinu výzvu: „Psa-ní!“ Dvakrát odpověděl můj buben. „Po-čty!“ Znovu dva údery. Tak pokračoval křik za mnou, Spollenhauerčino modlitební předříkávání přede mnou, a já tváře se blahosklonně k té dětinské hře lehce vyklepával slabiky na svůj plech, až najednou Spollenhauerka vyskočila nevím na čí příkaz zjevně rozezlená, ale ne že by ji snad roztrpčili ti uličníci za mnou, to já jsem jí vehnal hektickou červeň do tváří, Oskarův nevinný bubínek byl oním kamenem úrazu, který ji přiměl, aby si rytmicky vyspělého bubeníka vzala na paškál.“Oskare, budeš teď poslouchat, co já říkám: čtvrtek: vlastivěda?“ Ignoruje slovo čtvrtek, zabubnoval jsem čtyřikrát za

vlastivědu, za počty a psaní vždy dvakrát, náboženství jsem, jak náleží, nevěnoval snad čtyři, nýbrž tři trojjediné, samospasitelné údery do bubnu.

Jenže Spollenhauerová nezpozorovala ty rozdíly. Jí bylo všecko bubnování stejně proti mysli. Desateronásobně proti mně jako již předtím vytasila své ohoblované prsty a desateronásobně se chystala zasáhnout.

Avšak ještě dříve, než se vůbec dotkla mého plechu, vyrazil jsem svůj sklotříštivý výkřik, který všechna tři nadměrná okna ve třídě zbavil horních tabulek. Druhému výkřiku padly za oběť prostřední tabulky. Volně zavanul do třídy vlahý jarní vzduch. Vyhladit třetím výkřikem i dolní tabulky bylo vlastně už zbytečné, ba byla to jen bujná svévole, neboť Spollenhauerová už při selhání horních a prostředních tabulek stáhla drápy. Místo aby se z čiré a umělecky pochybené svévole oddával ničení i zbývajícího skla, byl by si Oskar, ví Bůh, počínal moudřeji, kdyby byl nepouštěl z očí potácivě couvající Spollenhauerku.

Čert ví, odkud vykouzlila tu rákosku. Na každý pád zde zničehonic byla, rozechvěla se v třídním ovzduší zkříženém s jarním vzduchem, a v této vzduchové směsici zasvištěla v Spollenhauerčině ruce, ukázala ohebnost, hlad, žízeň, posedlost po puklé kůži, po syčivém svistu, po všech těch mnoha závěsech, jež rákoska dovede předstírat, po uspokojení obou půlek. A nechala ji dopadnout na mou lavici, že inkoust v kalamáři fialově poskočil. A když jsem nechtěl nastavit k úderu dlaň, udeřila na bubínek. Udeřila na můj plech. Spollenhauerka uhodila na můj bubínek. Co ona měla co tlouci?

Dobrá, ať si tluče, ale ne mně na buben! Nesedělo snad za mnou dost uličníků? Cožpak si musí vybrat zrovna můj plech? Ona, která nemá ani nejmenší ponětí o bubnování, ona mi bude vztahovat ruku na bubínek? Co se jí to blýská v očích? Co je to za zvíře, které tu chce tlouci? Z které zoologické zahrady uteklo, jakou potravu hledá, za čím se žene? V tu chvíli se to Oskara zmocnilo, nevím, z jakých hlubin to projelo podrážkami, chodidly, stoupalo vzhůru, zachvátilo hlasivky a vyrazilo z něho výkřik zvířecky růjný, který by byl stačil odsklít celou nádhernou gotickou katedrálu s překrásnými okny, co zachycují i lámou světlo.

Jinými slovy, vydal jsem ze sebe jakýsi dvojvýkřik, který obě skla Spollenhauerčiných brýlí proměnil doslova v prach. S mírně krvácejícím obrvím, pomrkávajíc skrze vyprázdněné obroučky, ustupovala tápavě pozpátku, posléze spustila šeredný a na učitelku obecné školy až příliš neovládaný brekot, zatímco banda za mnou ustrašeně zmlkla, zčásti zalezla pod lavice, zčásti jektala zuby. Někteří se sunuli z lavice do lavice směrem k svým matkám. Ty však pochopily, jaká újma zde byla způsobena, a hledajíce viníka chystaly se vrhnout na mou mamku, byly by se na ni také vrhly, kdybych byl s bubínkem v rukou nevylezl z lavice.

Prošel jsem kolem poloslepé Spollenhauerky k mamce ohrožené fúriemi, vzal jsem ji za ruku a vyvlekl ji z průvanu třídy I. A. Rozléhající se chodby. Kamenné schodiště pro obří děti. Drobky chleba v tryskajících žulových mísách. V otevřené tělocvičně roztřesení chlapci pod hrazdou. Mamka stále ještě držela ten lístek. Před vchodem do Pestalozziho školy jsem jí ho vzal a proměnil rozvrh hodin v nesmyslnou papírovou kuličku.

Nicméně fotografovi, který čekal mezi sloupy portálu na prvňáčky s kornouty a matkami, dovolil Oskar jeden snímek sebe i kornoutu, který se při všem tom zmatku neztratil. Slunce vylézalo zpod mraku, nad námi bzučely školní třídy. Fotograf postavil Oskara před kulisu školní tabule, na níž stálo křídou: Můj první školní den.

(Plechový bubínek)

evropský sociální fond v ČR
EVROPSKÁ UNIE
MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY
OP Vzdělávání pro konkurenceschopnost
INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

**Otázky k ukázce číslo 3**

1. Porovnej ukázku prózy Juli Zeh s Plechovým bubínkem.
2. Zamysli se, zda máš ve svém okolí takové osobnosti, jako jsou princezny a Ada.
3. Zamysli se, zda existují i mužské protějšky a pokus se je charakterizovat.
4.

**Ukázka číslo 3**

**O princeznách a loutkách a možnosti zjednat si respekt několika slovy**
Ada byla mladá a ne moc hezká. V okamžiku, kdy se objevuje ve světle tohoto vyprávění, jí je čtrnáct, má blond vlasy a statné tělo. Ústa má široká, zápěstí silná. Kolem nosu spršku pih jako děravý kobereček a při správném osvětlení uměla přesvědčivě zalhat, že právě trhala kytky a ve vysoké trávě hrála dětské hry. Ve skutečnosti vypadala Ada na víc než na čtrnáct. Prsa měla velice vyvinutá.

V létě 2002 začala chodit do desáté třídy bonnského Gymnázia Ernsta Blocha, protože z předchozí školy musela odejít z důvodu, který se v krátkosti vyjeví v rámci muzikální retrospektivy. Na Gymnáziu Ernsta Blocha zpočátku nebudila pozornost.

Ve všech třídách od sedmé výš se vyskytovaly sametově hebké dívky, jejichž porod doprovázela pomalu se vzdouvající hudba, tak jako spuštění operačního systému Windows doprovází hudební předehra. Narodily se jako princezničky, už na nižším stupni gymnázia dosáhly hříběcího stadia dokonalosti a dál stejnoměrně vyrůstaly v ženy, které z nich jednou mají být. Jejich vývoj probíhal rutinovaně a bezchybně, jako by úlohu dospět už dříve několikrát zdolaly. Takové profesionálky puberty se na první pohled odlišovaly od diletantek. Měly pěstěné vlasy po ramena jako dospělé, nosily kalhoty obepínající boky, široké pásky a těsné blůzy s přesně dávkovanou ležérností a jejich dětská kůžička a otevřené dětské pusinky se proměňovaly v dívčí pleť a ústa, aniž by jejich harmonický zjev někdy narušily pupínky, pocení nebo výkyvy nálady. Auru pyšné čistoty, která je obklopovala, nenarušily ani lijáky, ani vlhké letní vedro. Princeznám slušelo všechno, mokré vlasy, zčervenalé nosy, dokonce i vrstva prachu, která jim při tělocviku po skocích do starého pískového doskočiště pokrývala celé tělo.

Protože byly zvyklé, že získají všechno jen tak, nebyly tyto lidské laňky ani trochu ctižádostivé. Spolužáci mužského pohlaví je obletovali, a to i ty, k nimž by se lépe hodila přítelkyně s vnitřním životem. Některé provozovaly lehčí sporty nebo četly lehčí literaturu. Známky měly průměrné, jejich oblíbenými předměty byla němčina, výtvarná výchova nebo biologie, aniž by dokázaly vysvětlit, co se jim na nich líbí. Na vyšším stupni gymnázia již dosáhly vrcholu svého života. Byly nesmírně přitažlivé, sklízely obdiv v maximální míře a den za dnem prožívaly v jakési bezbarvé blaženosti, nechceme-li rovnou říct štěstí. Po maturitě to půjde rychle z kopce. Naštěstí jim byl vypjatý oblouk jejich osobní historie lhostejný. Možná něco tušily. Možná bylo toto tušení zdrojem melancholického nádechu, který propůjčoval jejich líbezným pohybům jakousi lenivost, lenivosti tragiku a tragice zvláštní půvab.

evropský sociální fond v ČR
EVROPSKÁ UNIE
MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY
OP Vzdělávání pro konkurenceschopnost
INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Tímto popisem jsou vyjmenovány všechny vlastnosti, které Ada neměla. Byla opakem princezny, pokud nějaký opak princezny existuje. Od té doby, co se Ada ve dvanácti letech rozhodla, že hledání smyslu je jen odpadním produktem lidské schopnosti myslet, byla považována za velmi nadanou a těžko vychovatelnou. Když ji její nový třídní učitel vyzval, aby se spolužákům představila, řekla jméno a jinak nic. Požádal ji o několik osobních vět, o nějakou výpověď, která by ji charakterizovala, a nechápal, proč se Ada rozesmála.

Změna školy je pro ni výhra, řekla nakonec, na Gymnázium Ernsta Blocha se těšila. Tenkrát by jí rodiče drahé soukromé gymnázium nedovolili.

Dokázala vyslovit slovo tenkrát, jako by se jednalo o pradávné časy.

„A co je na tomhle gymnáziu zvláštního?“ zeptala se jedna princezna s vlasy zkadeřenými do prstýnků.

„Měla jsem dojem, že tohle je místo pro opravdu chytré, opravdu zničené, opravdu kategorické lidi.“

Někteří spolužáci souhlasně zaječeli, jiní se zašklebili. Princezny se na židlích opřely, oběma rukama vytáhly dlouhé vlasy nahoru a přehodily je přes opěradlo. Ada se na Gymnázium Ernsta Blocha skutečně těšila. Škola byla soukromá a poskytovala i těm ztracencům, kteří se tvrdošíjně bránili účastnit se projížďky s občerstvením zvané „šťastné dětství“, poslední šanci odmaturovat a splnit tak podmínku pro přijetí na vysokou školu. Za předpokladu, že si to jejich rodiče mohli dovolit.

„Měla jsem dojem, že je.“ Potom už toho Ada v roce 2002 moc neřekla. Při vyučování se nikdy nehlásila. Když byla vyvolaná, nezačala nikdy slovy: „Podle mého názoru…“ nebo „Myslím, že…“ Říkala: „To je nesmysl!“ nebo „Tohle místo se dá interpretovat jen jedním způsobem!“ Nebo: „Není důležité, kdo, co a kolik toho věděl.“

Tento styl uplatňovala i vůči Höfimu. Höfi měl pověst krvelačného psa, který zvětří hloupost na sto honů i proti větru a bez milosti ji pronásleduje. Protože byl mizantrop, nerozhodl se pro akademickou dráhu, ale pro dráhu učitele. Jeho sympatie byly přímo úměrné inteligenčnímu kvocientu protějšku. Jako všechny balvany volně kroužící vesmírem, měl i on horké a tekuté jádro, které však uměl chránit všemi prostředky rozumu. Höfi zastával empiricky doložitelné mínění, že i šlehačka ztvrdne, když se dostatečně dlouho šlehá. Princezny ho nenáviděly. Nikdy na ně nepohlédl jinak než s ironicky vysunutým dolním rtem.

Od začátku nového školního roku mu jeho setrvalý rentgenový pohled ukazoval při každé hodině dějepisu v 10 B nové kukaččí mládě, které sveřepě dřepělo v neposedném hnízdě plném barevných ptáčat. Jednoho dne v září, venku začalo právě mžít, se Höfi, hrbatý jako Quasimodo, zastavil nad Adou, která seděla v pravém zadním rohu stolků sestavených do tvaru U, popadl propisovačku a namířil ji jako nůž na špičku jejího nosu.

evropský sociální fond v ČR
EVROPSKÁ UNIE
MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY
OP Vzdělávání pro konkurenceschopnost
INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Prohlásil, že si cení osobního přesvědčení, ale na všechno v životě lze pohlížet nejméně ze dvou různých úhlů pohledu, na absolutní platnost nemá tudíž nárok žádný z nich. To by si měla zapsat touhle tužkou za uši a otevřít pusu teprve, až to pochopí. Konec hlášení.

Ada mu vzala propisovačku z ruky a položila ji mezi sešit a knihu přesně na místo, kde ležela předtím. Přitom z Höfiho nespustila pohled, nedívala se mu ale do očí, upírala zrak na místečko na čele, které při hladkém průniku kulky z pistole zajišťovalo okamžitou a jistou smrt.

„Jste ženatý?“

„Ovšem,“ odpověděl Höfi a ticho ve třídě dosáhlo absolutního vrcholu.

„Milujete svou ženu?“

„Ovšem. Dokonce velice.“

„Uvažoval jste někdy o tom, že byste tuto ženu mohl stejně tak dobře nenávidět?“

„Ne.“

Ada přesunula pohled z Höfiho čela ke svým zjizveným prstům. Při vyučování si krátila čas okusováním kůžičky kolem nehtů až do živého masa a pak ji v úzkých proužcích slupovala až do poloviny prstů.

„Když je to takhle,“ pronesla tiše, „tak netvrďte takový nesmysl, že na všechno existují dva možné úhly pohledu.“

Höfi otevřel pusu a zase ji zavřel. Přikývl, jako by obdržel v podstatě podružnou, avšak nutnou a dlouho očekávanou informaci, a pokračoval ve výuce. Za dvacet čtyři hodin vědělo všech sedm set čtyřicet dva studentů Gymnázia Ernsta Blocha, že jedna z nich měla v diskusi s Höfim poslední slovo. Říkalo se, že Höfi zvětřil poprvé za svou dlouholetou dráhu tyranského učitele dějepisu rovnocenného protivníka.

Ada uměla od čtyř let číst a psát. S pomocí tabulky s obrázkovými písmeny se to naučila sama. V pěti dosáhla prsty pravé ruky bez problémů na levé ucho, když paži ohnula shora přes hlavu. Proto šla předčasně do školy a doživotně tak získala postavení nejmladší žačky. Ve třetí třídě se jeden kluk domníval, že takový prcek jako Ada nemůže vést školní partu, načež utrpěl v důsledku kopance zhmoždění ledvin. Ada si stoupla na čtvercovou školní aktovku, aby ho mohla nakopnout do zad. V následujících týdnech trávila dopoledne v zasklené místnosti vedle třídy, učivo každé hodiny zvládla během několika minut a potom malovala pastelově zbarvené hlubinné ryby v černé vodě, tisíce metrů pod mořskou hladinou.

Gymnázium Ernsta Blocha poskytovalo poslední šanci tolika propadlým studentům, že kdyby Ada chtěla mluvit se svými vrstevníky, musela by je hledat na chodbách nižšího gymnázia. Protože jí ale i

studenti z nejvyšších tříd připadali infantilní, po vrstevnících v nejmenším netoužila. Přátele si nenašla ani ve svém ročníku.

Přestávky trávila na kuřáckém dvoře, kde si s uměleckořemeslnou precizností balila vestoje cigarety. Držela se na okraji stále stejné skupinky studentů z různých tříd, postávala na půl kroku vně jejich kruhu, dbala na to, aby ji tlusté péřové bundy chránily před pohledy dozorujících učitelů, a poslouchala, o čem mluví. Pokaždé, když si potáhla z cigarety, zašilhala pod sklopenými víčky na výheň pohlcující papír. K sepraným džínám, jejichž roztřepené spodní lemy vláčela za patami po zemi, nosila většinou bundu ze stejného materiálu, ale tmavšího odstínu, což byl přímo estetický zločin. Hlava a prsa, v poměru ke statnému, ale nevysokému tělu trochu velké, jí spolu s faktem, že málokdy mluvila, vynesly přezdívku Loutka. Prakticky nikdo netušil, jak se doopravdy jmenuje, zato všichni věděli, že se jí několika slovy podařilo odkázat Höfiho do patřičných mezí. Nechávali ji na pokoji. Občas se zhurta vmísila do hovoru. Co záleží na tom, co chtěla Amélie. Kdyby někdo opravdu potřeboval kolárnu pro mejdan, tak ji dostane. Jasně že Schröder zase vyhraje volby.

Ta kašle na všechno. Stručněji se osobnost nové studentky popsat nedala. V této charakteristice znělo uznání a málo sympatií. Nikdo pořádně nevěděl, co si o ní má myslet. Princezny všech ročníků se od ní držely dál a na kuřáckém dvoře se přeskupovaly tak dlouho, dokud žádná z nich neměla Adu za zády. Stejně jako v bývalé škole postávala Ada obklopená hloučkem spolužáků, kteří ji ani trochu nezajímali, a jasně cítila, že všechno zůstalo při starém. Bylo pošetilé očekávat něco jiného.

(Hráčský instinkt)

Použitá literatura:

GRASS, Günter. *Plechový bubínek*. Vyd. 3., v nakl. Atlantis 1. Překlad Vladimír Kafka. V Brně: Atlantis, 2001, 629 s. ISBN 80-710-8219-8.

ZEH, Juli. *Hráčský instinkt*. Vyd. 1. Překlad Jana Zoubková. V Praze: Odeon, 2006, 441 s. Světová knihovna (Odeon), sv. 42. ISBN 80-207-1213-5.